

Documentacions antigues i altres curiositats

En el darrer número de la nostra revista reclamàvem tot tipus de documentacions, fotografies, programes i revistes antigues que fessin referència al barri, ja que al nostre Arxiu l'interessa tot aquest material. Per diferents conductes —també de les mateixes famílies— ens han anat arribant diversos documents, que intentarem resumir.

El telèfon: tres anys d'espera (FOTO 1)

Tenint en compte que en aquell temps (7 de setembre de 1901) el telèfon no era corrent, Herederos de S. Puntí, empresa del barri de blanqueig, tints i aprestos, demana per escrit a l'industrial Jaume Creus que l'endemà passi a reparar la corretja d'una politja, i s'acomia amb els clàssics: «Suyos affmos. S. S. Q. B. S. M. (Els seus afectíssims segurs servidors que besen la seva mà)». Igual que avui!
Si el 1901 el telèfon era quasi inexistent, 58 anys més tard continuava pràcticament igual. El 2 de maig de 1959, el qui fa aquest recull va sol·licitar telèfon. El febrer del 1961 es va atrevir a reclamar. Telefónica li va dir que no li posarien «hasta tanto sean suficientemente ampliados nuestros equipos y por turno le correspondá». No li va «correspondre» fins al maig del 1962, als tres anys justos de demanar-lo. L'import: 1.020 pessetes.

Targeta electoral del 1935 (FOTO 2 i 3)

D'una família del carrer de l'Amistat hem rebut documentació diversa. Potser la més interessant és una targeta d'identitat electoral, emesa per la Generalitat

de Catalunya el 5 d'octubre de 1935, amb la fotografia del titular i constant que estava inscrit al districte 10, secció 28, número d'ordre 101. La targeta duu el número 89384. Constava de quatre espais per a diferents votacions i estava curosament editada amb paper noble.

Documentació personal, abans del DNI (FOTO 4)

A la postguerra no existia el DNI, sinó només un paper anual emès per la Diputació anomenat *cédula*, fàcilment manipulable. En tenim un exemplar del 1940, tercera categoria, d'1,50 pessetes. El seu cost depenia de l'economia del titular. Existien altres documents extres, com ara el llibre de família, que es concedia als acabats de casar, al preu de 3 pessetes, i que servia entre altres coses per inscriure els fills a venir, defuncions, segones núpcies, etc.

La cartilla de racionament de menjar

En la dura etapa de la repressió franquista —els qui els va tocar viure-la no han pogut oblidat aquells anys de misèria—, hi havia un document d'incalculable valor: la targeta del racionament diari d'una minsa cosa negra, semblant al pa però que no tenia res a veure amb el blat i que també servia per a la recollida de la ració de menjar setmanal. Els divendres s'anunciava als diaris el que es repartiria l'endemà. Tant podia ser arròs, pasta, patates, sucre, cafè, oli, cigrons o qualsevol altre llegum, com sabó, cansalada, bacallà, etc. No solia passar de quatre articles. Un cop a la setmana hi havia peix a preu més mòdic. El racionament va durar fins a l'any 1952. Fins a aquell

moment, si a la família hi havia algun dol, la *cartilla* havia de ser entregada juntament amb els documents del difunt; si no, no hi havia enterrament. Quan va visitar l'Estat espanyol la dona del cap de govern de l'Argentina, Eva Duarte de Perón (la *Perona*), es va repartir carn congelada i farina de blat, com a complement i obsequi seu.

Documentació sobre l'habitatge.

Els rellogats

El juliol del 1939, Año de la Victoria, segons constava a tots els papers oficials —i als d'alguns particulars—, van obligar els caps de casa a declarar qui vivia a l'habitatge, parentiu i on treballava, dada avalada amb la signatura del patró i de l'alcalde de barri. No era el «padró» normal, sinó que era per tenir controlat qualsevol «desafecto al régimen», segons el seu lèxic habitual.
Aquest mateix any 1939, per raó de la manca de pisos, una família va llogar-ne un a la Rambla i es va fer càrrec de tots els rebuts no pagats pels anteriors llogaters durant el període 1936-1939. Això sí, se'ls va fraccionar amb aportacions mensuals.
També hi havia la *cédula* d'habitabilitat, en la qual, teòricament, es feia constar el nombre d'espais habitables de la casa i el màxim de persones que hi podien viure, però com que no es trobaven pisos la picaresca dels rellogats estava a l'ordre del dia, o sigui, que es llogava una habitació

amb dret a cuina i WC a uns estranys. Moltes famílies tiraven endavant amb aquests ingressos extres. Però això no deixava de ser un motiu continu de discussions entre els uns i els altres, sobretot a l'hora de fer el menjar corresponent.

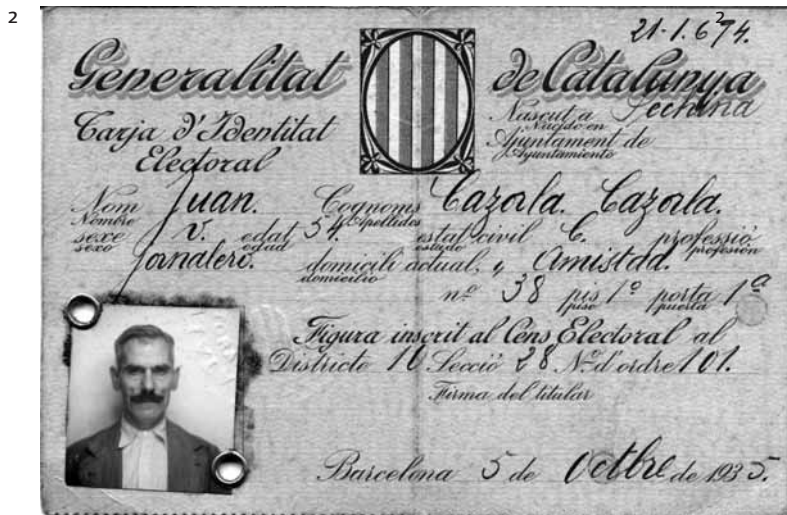
Tenim un contracte de lloguer de l'any 1943, d'uns baixos d'un finca del carrer de Fluvià, 75, situada a Sant Martí, per un import de 60 pessetes mensuals. És clar que això és la xifra oficial... El 1957 es pagava 125 pessetes mensuals de lloguer per un pis del carrer de l'Amistat dels anomenats de «renda antiga».

Documentació dels treballadors (FOTO 6)

Tenim un certificat del 7 de febrer de 1938 —en plena Guerra Civil— emès pel Departament de Treball de la Generalitat de Catalunya a nom d'un jove veí del carrer d'Espronceda, treballador a Can Vilella, Vidrieria Barcelonesa, empresa colectivizada. El jove tenia un sou assignat de 75 pessetes setmanals.¹ El document, en castellà, demana al final «firma o marcas digitales». El noi va signar, i amb més bona lletra que la del responsable, que ho fa amb tinta vermella.

Parlant dels Vilella, tenim un document del 1947 d'una senyora —germana del jove anterior— treballadora de la Botoneria Barcelonesa, dels mateixos industrials, que acollint-se a l'assegurança de maternitat demanava, trobant-se al sisè mes

Póliza 20: pta RECIBO SERIE P Nº 093598
 COMPANIA TELEFONICA NACIONAL DE ESPAÑA
 D. *Jaime Camps Fuos* ha satisfecho la cantidad de pesetas *mil*
 por el concepto que se expresa:
 Cuotas de instalación del equipo que se detalla (1) Por *1* estaciones principales Carga *400*
 » *—* » suplementarias Sobretasa *600*
 Por *—* cuota *—*
 correspondiente al telefono n. *2255171* TOTAL... *1000*
Barcelona, a *18* de *Mayo* de 196*2*
 (1) Equipo telefónico que solicita se le instale con enlace en la Central de *Juara* (Firma)
 El Impuesto del Timbre satisficido en metálico (Véase al dorso)

de gestació, «los beneficios que pudieran corresponderle». No indica quins són. Aquesta assegurança venia de la dècada del 1940, quan es va crear un «seguro de maternidad», que, no cal ni dir-ho, protegia les futures mares. Tenim una còpia d'una targeta nominativa del 1943. Va ser el primer pas de la Caja Nacional del Seguro de Enfermedad amb una cartilla per a cada treballador. Encara que no tenim cap document que ho acrediti, sí que som testimonis del que feia més d'un «malalt»: fer-se

receptar remeis cars que, d'acord amb el farmacèutic, bescanviaven per colònies, sabons, cremes... Fins que l'Administració va resoldre tallar l'abús adjuntant a cada recepta un fragment de la capsa del remei, com encara es continua fent avui dia.

El reglament d'una empresa (FOTO 7)

La família del carrer d'Espronceda ens cedeix també el reglament interior de treball d'aquesta fàbrica de botons. Consta de 24 pàgines de lletra atapeïda, amb 41

articles i una disposició final de 64 punts.² El treball era de 48 hores setmanals. Els jornals es pagaven, tant als qui cobraven per mesos com als setmanals, «dentro de la jornada de trabajo o veinte minutos después de la terminación de la misma». Si el dissabte a la tarda també treballaven i cobraven

20 minuts després d'haver plegat, quan podien anar a comprar? Una altra de curiosa: la paga de Nadal. Als setmanals (els obrers més mal pagats) se'ls pagava una setmanada, i als qui ho feien per mesos (generalment càrrecs de sous més alts), una mesada. La injustícia estava a l'ordre del dia.

ECONOMATO OBRERO
DE
METALES Y PLATERIA RIBERA, S. A.
Paseo Triunfo, 59-65 - Teléfono 25 15 51

CONTADO
ENTREGADO a *Concepción Camps* de *Oficial* de 1957
Referencia pedido

Descripción	Piezas	ESPECIFICACION	Medida	Precio	Descuento o precio otro	Pesetas	Cts.
	1	ucharieta cafe' alp 40 grs	2/110			14 75	
	1	tenedor bebe'	4			17 08	
	1	estuche				16 10	
						47 93	

10993

Aquest reglament estava datat el 12 de desembre de 1946.

Ocupació abundant

El que no mancava era feina. Si era o no ben pagada ja no hi entrem, però pel que sembla no ho devia ser gaire, ja que no hi hauria hagut tants canvis d'empresa, sempre en busca de millorar el sou. Tenim l'exemple d'una senyora de professió teixidora que va treballar del 1933 al 1941 a Can Janas (Llacuna, 105); del 1941 al 1943, a Industrial Gartei (Puigmal, 17); del 1944 al 1945, a Pujol Mas (Pere IV, 492); del 1945 al 1947, a Tèxtil Duran; del 1954 al 1956, a HICESA, i del 1957 al 1962, a J. Roma (València, 337). Com que entre un i altre document hi manquen dades entremig, encara devia treballar en altres empreses, de les quals no conservava testimoni escrit. És clar que no tothom feia el mateix: tenim proves d'una senyora que va treballar setze anys a la mateixa empresa.

La filla del titular de la targeta de votant de l'any 1935 treballava al

Cànem. El 1952 es va retirar per malaltia, i li va quedar una pensió de 466,58 pessetes mensuals. Anys després li van pujar a 500. El seu marit, treballador de la Paperera Godó, es va retirar el 1969, amb una paga de 64.457 ptes.

Documents compromesos

Són els que més costen d'aconseguir: els que tracten l'aspecte polític. Tothom hi passa de puntetes. Tenim, però, documents de dos soldats, tots dos de la lleva del 1936, o sigui, que els va agafar la guerra de ple al bàndol republicà. Tots dos són del barri: el primer té certificat d'haver estat en un «batallón disciplinario de soldados trabajadores», al campament d'El Renegado (?) de Ceuta fins al novembre del 1942. El segon tenia cartilla militar número 63472, destinat a Melilla. Aquest opuscle conté un text que és tot un poema.³

Factures de tot tipus

Una del 1951 d'Amadeo Valls

375552 *1957*

RECCION GENERAL DE SEGURIDAD
S. R. F. P. A.
SALVOCONDUCTO ESPECIAL DE FRONTERAS

D. *Concepción Camps Pinos*, nacido en *Galdar de Nauhen* 18 de *Septiembre* de 1927; profesión *P.L.*, con domicilio en *Barcelona*, calle *Vasco del Triunfo*, 70, queda autorizado para circular por la zona fronteriza con **FRANCIA** de *Gal*

Barcelona 13 de *Septiembre* de 1954

El *J. J. J.*

EL INTERESADO DEBERA ACREDITAR DEBIDAMENTE SU PERSONALIDAD

DERECHOS DE EXPEDICION
TRES PESETAS

VALEDERO POR
TRES MESES

(Marià Aguiló, 8) d'una llampara de sala de metall i vidre de quatre braços i accessoris per 241 pessetes; una del 1956 de l'Economat Obrer de Les Culleres d'un cobert de nadó amb estoig per 47,93 pessetes (FOTO 7), i una del 1957 de mitja dotzena de ganivets per 194 pessetes. Els treballadors tenien un descompte del 50 %. També tenim una factura del 1959 de Ferreteria Bonet (Pere IV, 102) d'una estufa de petroli per 1.350 pessetes. De l'any 1961 tenim una factura que puja a 33,50 pessetes, del lampista Vda. e Hijo de F. Ubach (Marià Aguiló, 20), en la qual el preu d'una hora de treball és de 12 pessetes. Finalment, tenim una factura de la Catalana de Gas, de l'any 1957, per revisió, 45,40 pessetes; per serveis del comptador, 5,15 pessetes, i

unes altres 5,15 pessetes per un dubtós concepte de subministrament.

Impost sobre radiodifusió

La ràdio estava obligada a pagar una quota anual de 40 pessetes. I de tant en tant passaven inspectors sancionant si no estava declarada. Tenim denúncia, plec de descàrrec del denunciat —amb raons prou sòlides— i posterior comprovant de pagament de la sanció, cosa que significa que el descàrrec no li va valer de res. Parlant de ràdio, també tenim un rebut de Ràdio Barcelona de 15 pessetes d'una donant anònim del juny del 1952 —en ple Congrés Eucarístic— per oferir una làmpada votiva al monestir de la Mare de Déu de Montserrat.

Documentació d'entitats

Normalment, cada entitat feia un carnet als seus socis. En tenim un de l'Agrupación Coral La Artesana de l'any 1951, a favor del senyor R. Alberich Climent —en aquest cas, podem dir el nom de la persona— amb el número 92, però als anys següents hi ha un degoteig de socis constant, signe de la decadència de moltes de les societats en aquells anys. Del número 92 a l'any 1951 passa al 46 el 1956. El carnet inclou el reglament de la Coral, que és del 1949. Consta de quinze articles, en el darrer dels quals figura que, en cas de dissolució de l'entitat, «los fondos que existieran pasarán a Beneficiencia Nacional» (?).

El salconduit (FOTO 8)

Aquest era un document molt especial d'aconseguir, sobretot per als qui no tenien clar el seu passat polític. El present cas fou viscut per qui ho explica i les seves germanes. Van decidir visitar la seva família d'Olot. Però els era necessari aquest document per ser la Garrotxa una zona massa fronterera. Van caldre avals, papers de bona conducta i, sobretot, una declaració jurada de les seves activitats durant la Guerra Civil. Tenint en compte que durant la contesa eren tres criatures de 9, 7 i 5 anys, la pregunta sembla demencial. Qui ho escriu encara recorda la reacció

del policia de torn, qui, en sentir la resposta «jugar a *balas*», va haver d'aclarir-li que ells en deien *canicas*. Van aconseguir el salconduit el 13 de setembre de 1954.

Censura fins i tot als programes de cinema

(FOTO 9)

Un programa de mà del juny del 1940 anunciava una sessió doble a la Alianza Vieja, en què en una de les pel·lícules, *La canción que tú cantabas*, el protagonista era un gran i popular artista, el cantor Angelillo. El programa esmentava molts films d'èxit que havia fet, però sense dir-ne el nom, ja que estava vetat per la censura, acusat de ser roig, o sia, «desafecto al régimen».

Nicasi Camps i Pinós

amb la col·laboració d'Alicia Alberich i Montse Jurnet

NOTES

1. Per comparança direm que vuit anys més tard un aprenent, en aquest cas de catorze anys, cobrava 27,50 pessetes.
2. Confessem que només l'hem llegit per sobre. N'hem tingut prou!
3. «Procura conservar intactas las virtudes militares que aprendiste en el Ejército, para que si la Patria te necesita de nuevo te encuentre sano de cuerpo y de espíritu.»
4. Vegeu la revista *Icària, Papers del Poblenou*, núm. 1. Barcelona, 1996.